

**ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΑΚΟΙΜΗΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

**Ύπό Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Πριγκηποννήσων Δημητρίου κατά
τήν τελετήν ἀναγορεύσεως αὐτοῦ ὡς Ἐπιτίμου Διδάκτορος Θεολογίας
τοῦ ΕΚΠΑ (Ἀθήναι, 29 Μαΐου 2025)**

Μέ αἰσθήματα βαθείας τιμῆς ἀπευθύνομαι πρὸς ὑμᾶς, προερχόμενος ἐκ τῆς ἱερωτάτης ἑδρας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς κοιτίδος τῆς καθόλου Ρωμηοσύνης καί τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους «τοῦ ὁποίου τόν πόνο καί τήν χαρά, τίς σκέψεις καί τά ὄνειρα, τούς ὀπτασιασμούς καί τήν ἐλπίδα, αὐτή ἤκουσε, αὐτή ἠσθάνθη, αὐτή ἔκλαυσε, αὐτή ἐχάρη, αὐτή ἠγρύπνησε, αὐτή ἐμαρτύρησε...» (Περιοδικό Ἀναγέννησις, Ἔτος Β΄, τεῦχος 32, σελ. 151, Κωνσταντινούπολις, 15 Δεκεμβρίου 1920).

Οἱ εὖστοχοι καί εὖχυμοι αὐτοί χαρακτηρισμοί, πού προσιδιάζουν εἰς τήν ἀκοίμητη μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπέρ τῶν τιμαλφῶν τοῦ Γένους μας, ἀνήκουν εἰς τόν ἐκ τῶν προκατόχων μου, τρίτο κατά σειράν Μητροπολίτη Πριγκηποννήσων κυρό Δωρόθεο Γεωργιάδη (1946-1974), λογοτέχνη καί ποιητή ἱεράρχη καί φίλο τοῦ μεγάλου Κωστή Παλαμά.

Ὅταν τούς ἀνέγνωσα μέ συνεκίνησαν πολύ, δι'αὐτό καί ἠθέλησα -παρά τήν εὐκαιριακά διάφορο συγκυρία κατά τήν ὁποία ἐλέχθησαν ἀπό τόν μακαριστό Ἀρχιερέα- νά ἀποτελέσουν τό ἔναυσμα τῆς ἐν συνεχείᾳ ἄκρως περιληπτικῆς ἀναφορᾶς μου εἰς τήν ὄντως ἀκοίμητη διακονία καί προσφορά τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριαρχείου πρὸς τό Γένος καί τά ἔθνη, τήν σύμμεικτη ἀπό πόνους καί χαρές, σκέψεις καί ὄνειρα, ὀραματισμούς καί ἐλπίδες.

Σεβαστοί παρόντες,

Κατ'ἀρχήν ἐπιτρέψτε μου νά ὑπενθυμίσω τό προφανές, ὅτι καί μόνον ἡ ἱστορική διαδρομή τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἑνός

θεσμοῦ πνευματικῆς κυρίως λειτουργίας αἰώνων καί ἀναλόγων πολλαπλῶν προσφορῶν ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἄμεσο γεωγραφικὴ περιοχὴ τῆς κανονικῆς του δικαιοδοσίας, ἀλλὰ καί εἰς εὐρυτάτη κλίμακα, ἐκ τῶν πραγμάτων ὑπερβαίνει τὰ ὅρια μιᾶς αὐτοκεφάλου τοπικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ἐπίσης καί τὰ φυλετικά δεδομένα ἐνός μόνον λαοῦ.

Εἶναι, ἄλλωστε, κοινὴ ἡ ἱστορικὴ κατάθεσις ἐν προκειμένῳ, ὅτι ἡ κατ'ἀρχὴν τοπικὴ Ἐκκλησία τῆς νέας ἑδρας τῆς ἀχανοῦς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεταξύ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων Πρώτης καί Δευτέρας (325-381), διαμορφώνεται σέ ἡγέτιδα Ἐκκλησία, διὰ δέ τοῦ 3^{ου} Κανόνος τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀποκτᾷ πρεσβεῖα τιμῆς μετὰ τὸν Ἐπίσκοπον Ρώμης «διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν Νέαν Ρώμην».

Ἡ τιμὴ αὕτῃ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς εἰδικῶς ἀσχοληθέντας «ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐξελίξεως τῶν πενήντα ἐτῶν καί ὠριμος καρπὸς τῆς ἱστορικῆς συνειδήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς καί τῶν νέων συνθηκῶν τῆς Αὐτοκρατορίας» (Σάρδεων Μαξίμου, Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἔκδοσις ΠΙΠΜελετῶν, Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 109). Καί ὅταν ἀναφερώμεθα εἰς τὴν ἱστορικὴ συνείδησι τῶν ἐξελληνισθειῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐννοοῦμε ὁλόκληρο ἐκεῖνο τὸν πνευματικὸ κόσμον τῆς Ἀνατολῆς πού ὠνομάσθηκε Βυζάντιο.

Εἰς τὴν συνέχεια διὰ τοῦ 28^{ου} Κανόνος τῆς ἡ Δ' Οἰκουμενικῆς Σύνοδος ἀπονέμει τὰ ἴσα πρεσβεῖα εἰς τὸν Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως-Νέας Ρώμης, τῆς ὁποίας ὁ Ἐπίσκοπος δέν εἶναι πλέον μετὰ τὸν Ρώμης, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ρώμης, ἀναγνωριζομένης εἰς αὐτὸν καί ὑπερορίου ἐκκλησιαστικῆς ἀρμοδιότητος. Ἔχει, ἄλλωστε, ἐπισημανθῇ, ὅτι ὁ 28^{ος} Κανὼν ἀποτελεῖ τὸν «Τόμον» ἰδρύσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Σουηδίας Παύλου, Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Στοκχόλμη 1990, σελ. 234).

Κατὰ συνέπειαν, λοιπόν, ὁμιλοῦντες γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο πρέπει νὰ γνωρίζουμε, ὅτι ἀναφερόμεθα εἰς τίς πνευματικὲς ρίζες ὁλοκλήρου τοῦ Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἔκφρασις δέν ἦταν ἀπλῶς

μία επί μέρους πτυχή παράλληλος προς τις τόσες άλλες, αλλά ήταν η πεμπτουσία που συγκροτούσε την είδοποιό διαφορά του Βυζαντίου έναντι όλων των λοιπών πνευματικών συστημάτων Ανατολής και Δύσεως.

Κατά ταῦτα, λοιπόν, εἰς τό Βυζάντιο ὁ ἐν γένει δημόσιος βίος καί ὁ πολιτισμός ἐδομήθη σταδιακῶς γύρω ἀπό δύο ἰσότιμους παράγοντας ἐξουσίας. Τόν Αὐτοκράτορα καί τόν Πατριάρχη πού ἦσαν ἐκπρόσωποι καί σύμβολα τῶν Ρωμαίων. Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποτελοῦσε τό θεσμικό πολιτειακό συμπλήρωμα τῆς ἐξουσίας τοῦ Αὐτοκράτορος μέ πλήρη ἐκκλησιαστική δικαιοδοσία στήν ἐπικράτεια πού ἐξουσίαζε, ἀλλά καί εἰς αὐτήν πού δέν ἐξουσίαζε ὁ Αὐτοκράτωρ. Ἄλλωστε, ὅπως πληροφοροῦμεθα, ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἴσχυε ἡ ἀρχή ἡ ἀναγνωρίζουσα εἰς τό Κράτος καί τήν Ἐκκλησία δύο διακεκριμένες ἐξουσίες, θεόθεν κατηρτισμένες, οὐδεμία τῶν ὁποίων ἡδύνατο νά ὑπερβῇ πρὸς βλάβην τῆς ἐτέρας τά ἴδια αὐτῆς ὅρια κατὰ τάς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ὤφειλαν ἐκ συμφώνου καί ἐν εἰρήνῃ νά διακανονίζονται (πρβλ. Δημητρίου Βικέλα, Περὶ Βυζαντινῶν, Λονδῖνο 1874, σελ. 88). Ἀκόμη δέ καί τό γεγονός, ὅτι θεσμικῶς τόσο ὁ Πατριάρχης ὅσο καί ὁ Αὐτοκράτωρ «ἐλέω Θεοῦ» ἀπηυθύνοντο πρὸς τόν κοινόν λαόν τους, προσέδιδε εἰς τήν σχέσιν τῶν δύο αὐτῶν ἐξουσιῶν μία ἰδιαίτατα πνευματική, δηλαδή μυστηριακή ἀλληλεγγύη, ἀλλά καί ξεχωριστό κῦρος καί ἀσφαλῶς ἀμοιβαία ὠφέλεια.

Μέ αὐτήν τήν ἱστορική ἀλληλεγγύη, ἄλλωστε, ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία, γιὰ τά κράτη πού δημιουργήθηκαν στήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί τίς ἀκτές τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὑπῆρξεν ὁ παροχεύς θρησκείας καί πολιτισμοῦ. Ἐκτός δέ ἀπό τήν Ὁρθοδοξία, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τό πολιτιστικό ὑπόβαθρο τοῦ Κράτους, οἱ λαοὶ πού ἐγκατεστάθησαν εἰς τίς περιοχές αὐτές, ἀπό τό Βυζάντιο πῆραν τά στοιχεῖα ἐκεῖνα ἐπὶ τῶν ὁποίων οἰκοδόμησαν εἰς τήν συνέχεια τήν κρατική τους ὑπόστασι. Βούλγαροι, Ρῶσοι, Ρουμάνοι, ἀλλά καί Ἀρμένιοι καί Ἄραβες ἐπηρεάσθησαν ἀπὸ τήν θρησκεία, τήν νομοθεσία, τήν ἐκκλησιαστική τέχνη καί μουσική καί ἀπὸ ἄλλους ἐπὶ μέρους τομεῖς κοινωνικοῦ καί πολιτιστικοῦ βίου.

Εἰς τό σημεῖο αὐτό, νά ὑπομνησθῇ, ὅτι μέ τήν παρέλευσι τῶν αἰώνων, ἀπό τοῦ 11^{ου} καί ἐξῆς, ἐνῶ ἡ γεωγραφική ἔκτασις τῆς ἐξουσίας τοῦ Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος περιωριζόταν ὅλο καί περισσότερο, δέν συνέβαινε τό ἴδιο καί μέ τήν ἐξουσία τοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀπό τοῦ 6^{ου} αἰῶνος ἤδη Οἰκουμενικοῦ καί κατὰ τήν παγκοίνως εἰς τήν Ἀνατολή ἀποδεκτὴ προσηγορία.

Κατὰ ταῦτα, ἐνῶ κατὰ τό λυκόφως τῆς ζωῆς τῆς περιβλέπτου Ἑλληνοχριστιανικῆς Αὐτοκρατορίας, Βυζαντινὸ κράτος ἦταν σχεδόν μόνον ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ δικαιοδοσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐκτεινόταν σέ ὁλόκληρη τήν Μικρὰ Ἀσία, στὸν χῶρο τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος, τῆς Ρουμανίας, τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ καί αὐτῆς τῆς ἀχανοῦς Ρωσίας.

Ἡ τεράστια αὐτὴ Σλαβικὴ Χώρα ἀπὸ τήν ἡμέρα τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῆς τὸν 10^ο αἰῶνα ἀπετέλεσε ὁλόκληρη, μία ἀπλὴ Μητρόπολι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Δηλαδή, ἐνῶ ὁ Βυζαντινὸς Αὐτοκράτωρ δέν εἶχε ποτέ ἐξουσιάσει πολιτικά τήν Ρωσία, ὁ Πατριάρχης τήν ἐξουσίαζε πνευματικά καί ἐκκλησιαστικά ἐπὶ αἰῶνες, μέχρι σημείου νά ἀναφέρεται εἰς τὸν Πατριάρχην ὁ Αὐτοκράτωρ ὅταν τό κράτος εὕρισκετο σέ κατάστασι ἀνάγκης, προκειμένου νά μεσολαβήσῃ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ εἰς τὸν Μ. Ἡγεμόνα τῆς Μόσχας.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ τό παράδειγμα τοῦ Ἑλληνοσλαβικοῦ Μητροπολίτου Ρωσίας Φωτίου τοῦ Μονεμβασιώτου, εὐνοουμένου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ματθαίου Α΄ (1397-1410), ὁ ὁποῖος ὀλίγες δεκαετίες πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου ἐδίδασκε τὸν ὑπ' αὐτοῦ κηδεμονευόμενο νεαρό Μ. Ἡγεμόνα τῆς Μόσχας Βασίλειο Ντιμητρίγιεβιτς γιὰ τήν ὑπεροχὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἔναντι τῆς πολιτικῆς, καί διὰ τῆς πολλῆς του ἐπιρροῆς ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, εὐκόλως ἐπηρέαζε εἰσηγητικῶς τήν ἡγεσίαν τῆς μεγάλης αὐτῆς Μοσχοβιτικῆς Ἡγεμονίας (πρβλ. ΘΗΕ, τομ. 12^{ος}, Ἀθῆναι 1968, σσ.31-34).

Εἰς τό σημεῖο αὐτό, ἐφ' ὅσον περί συναλληλίας Βυζαντινοῦ Κράτους καί Ἑκκλησίας ὁ λόγος, θά πρέπει νά λεχθῇ, ὅτι τό κῦρος καί τό δέος πού ἀπέρρεε ἀπὸ τήν βιούμενη ιερότητα τῶν δύο αὐτῶν

μεγάλων έξουσιών, πολλές φορές έτρώθη άτυχώς, επί ζημία καθολική όχι μόνον τοῦ Βυζαντινοῦ λαοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας του, ἀλλά καί εἰς βάρος τῆς καθόλου εὐσταθείας τῆς Βυζαντινῆς Κοινοπολιτείας.

Ὁ απαιτητικός λαός τοῦ Βυζαντίου, σεβόταν τόν θεσμικά θεϊκό συμβολισμό, πού ἐκπροσωποῦσαν ὁ Αὐτοκράτωρ καί ὁ Πατριάρχης, ἀλλ' ὄχι κατ' ἀνάγκην καί τά πρόσωπα, τά ὁποῖα ἐξ ὑπαιτιότητος ποικίλων ἐμφύλιων ἐρίδων, οἰκείων τῷ Γένει ἡμῶν, πνευματικῶν καί ἰδεολογικῶν ἀντιθέσεων ἀλλά καί δολοπλοκιῶν, πολλές φορές εὐρέθησαν ἐκτοπισμένα, ἐκθρονισμένα, ἀφωρισμένα, καθηρημένα καί θανατωμένα. Ἄλλωστε, τά ἱερά μοναστηριακά καθιδρύματα, μαζί μέ τά ἐλάχιστα κατάλοιπα Βυζαντινῶν ὑπέργειων καί ὑποθαλάσσιων κτισμάτων τῆς ταπεινῆς μου Ἐπαρχίας τῶν Πριγκηποννήσων, μαρτυροῦν κάπως καί αὐτά γιά τίς συνέπειες τῶν ἐμφύλιων αὐτῶν διχαστικῶν διχογνωμιῶν.

Καί ἐρχόμεθα εἰς τά μέσα τοῦ 15^{ου} αἰῶνος. Στίς 29 Μαΐου 1453, ἀκριβῶς πρὶν 572 χρόνια σάν σήμερα, «ἡ Πόλις ἐάλω»! Καί ὁ Ὅρθόδοξος λαός της, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἐμφανίζεται πλέον ἐνώπιον τοῦ κόσμου «ἐν δούλου μορφῇ». Καί πάλιν ὅμως «ἐλέω Θεοῦ» ἀναγεννᾶται διά νά διαδραματίσῃ εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ Γένους τεραστία πνευματική ἀποστολή.

Ἡ συμφορά, δηλαδή, ἀποκαλύπτει μία ἄλλη δύναμι τῆς Ἐκκλησίας: Δύναμιν ἥθους καί χρέους.

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, παράλληλα πρός τά θρησκευτικά του καθήκοντα, ὡς ἡγέτις καί προστάτις Ἐκκλησία τῆς Ὁρθοδοξίας ἀνέλαβε καί ἐθναρχικό χρέος: Τήν προστασία τοῦ Γένους. Καί τό προστάτευσε, συνδιᾶζον τήν κατά περίπτωσιν καί κατά περιστάσιν χρῆσι τῆς ὑψηλῆς ἐκ τῶν ἀναγνωριζομένων προνομίων του εὐθύνης μέ τήν ἀπαραίτητη διάκρισι καί σύνεσι. Μία διάκρισις ὑπενθυμίζουσα ἐνδομύχως καί διαρκῶς εἰς τόν Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῶν τοῦ Χριστοῦ πενήτων, ὅτι διακονεῖ καί μορφώνει ἓνα λαόν, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐπιβίωσις ἐξηρτᾶτο ἀπό τήν σχεδόν πάντοτε ἀβεβαία θέλησι τοῦ κρατοῦντος. Ἐξ οὗ καί ἡ ἀποδιδομένη εἰς τόν Πατριάρχη Παῖσιον τόν Β'

βιωματική ρήσις κατά τὰ τέλη τοῦ 18^{ου} αἰῶνος: «Ζῶμεν ἡμεῖς οἱ πτωχοὶ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ'ὡς δυνάμεθα».

Μία τετράπτυχη διακονία προσέφερε στό Γένος ἡ ἐθναρχοῦσα Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κατά τήν μακρά Ὄθωμανική περίοδο. Τήν διακονία πίστεως, γλώσσης, μνήμης καί παιδείας.

Καί ἐνῶ ἡ ὑπαρξιακή αὐτή γιά τό Ὁρθόδοξο Γένος διακονία ἐρρυθμίζετο κατά τὰ δεδομένα τῆς Ὄθωμανικῆς Πολιτείας, ἐν τούτοις, ἱστορικά κρινομένη προσέδιδε εἰς τήν Μητέρα Ἐκκλησία τήν πνευματική ἀξία καί τιμή ἐνός ὀργανισμοῦ λειτουργοῦντος «ὡς κράτος ἐν κράτει»! Καί αὐτό, διότι μέσα ἀπό τοὺς διοικητικούς, τοὺς κοινωνικούς καί τοὺς οἰκονομικούς μηχανισμούς τῶν διαφόρων φάσεων τῆς ζωῆς τῆς κατῳρθωνε νά συντηρήσῃ τήν ἰδιαιτερότητα ἐνός πνεύματος, πού εἶχε τὰ δικά του σαφεῖ γνωρίσματα.

Εἶναι πανθομολογούμενο, ἄλλωστε, ὅτι ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος ὑπῆρξε, ὡς ἐκ τούτων, ὁ θεματοφύλαξ τῆς ταυτότητος τοῦ Γένους, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε τό κρυσφύγετον καί ἡ παραμυθία, ἀσκήσας καί ὑπό τὰς πλέον δυσκόλους συνθήκας τῆς ἱστορικῆς του ὁδοιπορίας τήν σύνθετη πολιτική διασώσεως καί συντηρήσεως τῆς ἰθαγενείας του μέ κέντρον πάντοτε τήν θείαν λατρείαν, διά τῆς ὁποίας κυρίως διετήρησε τήν πλήρη ἐπίγνωσι τῆς κληρονομίας του καί ἡ ὁποία παραμένει πάντοτε τό κέντρον τῆς ζωῆς του.

Ἐντός τῶν πλαισίων τούτων κινουμένη καί ἐνεργοῦσα ἡ Μητέρα Ἐκκλησία ὑπῆρξε ἀκόμη καί σημεῖον ἀναφορᾶς καί ἄλλων Ἐκκλησιῶν καί λαῶν, διαβιούντων ἐντός τοῦ χώρου τῆς Ὄθωμανικῆς κυριαρχίας. Ὑπῆρξεν, ὡς γνωστόν, κέντρον ἱεραποστολικῆς καί ἀνιδιοτελοῦς ἐκπολιτιστικῆς προσφορᾶς πρὸς τοὺς Σλαβικούς λαούς καί μακροχρονίου προστασίας πρὸς τὰ ἐμπερίστατα τότε πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς.

Καί ἔτσι φθάνουμε εἰς τήν ὑπάντησι τοῦ 20^{ου} αἰῶνος, κατά τόν ὁποῖο ἡ ἀκατάληπτος πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν ἀνατολή του σχεδόν ἐπιφυλάσσει καινούργια δεινά γιά τήν ἔδρα τοῦ Θρόνου καί τό σύνολον τοῦ Γένους. Ἡ ἀνατολή τοῦ νέου αἰῶνος ἐσήμανε καί τήν δύσι τῆς Ὄθωμανικῆς κυριαρχίας.

Παρά τόν κλονισμό ὅμως ἐκ τῶν ἀνωμάτων συνθηκῶν ζωῆς του στήν Πόλη, ὁ Θρόνος δέν λησμονεῖ τήν ἐπί θυσίαις ἀνάγκη τῆς συνεχείας τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς του ὡς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας. Ἐξ οὗ καί διά τῶν Πατριαρχικῶν καί Συνοδικῶν Ἐγκυκλίων τῶν ἐτῶν 1902 καί 1904 ἐπί Πατριαρχίας Ἰωακείμ Γ΄ καί 1920 ἐπί Τοποτηρητείας τοῦ Μητροπολίτου Προύσης Δωροθέου ἐγκαινιάζει περίοδον πολυμεροῦς συνεργασίας μετά τῶν ὁμοδόξων καί ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, μετά τῶν ὁποίων εἶχεν ἀτονίσει ἀπό καιροῦ ἡ ἐπικοινωνία.

Καί διά τῶν Ἐγκυκλίων του αὐτῶν, ἀλλά καί δι' ἄλλων σημαντικῶν πανορθοδόξων καί διαχριστιανικῶν πρωτοβουλιῶν καί προσυνοδικῶν διεργασιῶν, καθ' ὅλην τήν κατά διαστήματα συνέχειαν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καί μέχρι σήμερα, τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διερμηνεύει τήν θελήματι Θεοῦ ἐτοιμότητά του πρὸς ἀπρόσκοπτον οἰκουμενικήν συνεργασίαν διακονίας τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ Χριστιανισμοῦ καί συνόλου τοῦ πάσχοντος κόσμου, παρά τίς ἐπισυμβάσες τραγικές συνέπειες τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς γιά τήν ἔδρα τοῦ Θρόνου καί τήν ἱστορική κληρουχία του στήν Μ. Ἀσία, τόν Πόντο καί τήν Ἀνατολική Θράκη. Συνεχίζεται δέ ἡ μεγάλη αὐτή προσπάθεια πάντοτε μέ ὀλίγους ἀπό ἡμετέρας πλευρᾶς.

Πάντοτε ὅμως ἐν βιώσει, ὅτι «τό εἰδικόν βάρος» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δέν σταθμίζεται μέ τό πλῆθος τῶν πιστῶν, οὔτε μέ τήν κατά κόσμον εὐεξία, ἐφ' ὅσον ἡ Πρωτόθρονος Ἐκκλησία εἶναι ὁ κατ' ἐξοχήν θεματοφύλαξ τῶν παραδόσεων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῆς πατρώας εὐσεβείας.

Σύνοδοι ἐνδορθοδόξων διευθετήσεων, παγκόσμια συνέδρια εἰρήνης καί ἀνοχῆς, ποιμαντικές μέριμνες γιά τήν διασπορά τῶν Ὁρθοδόξων λαῶν, ἐπίσημοι Θεολογικοί Διάλογοι καί ἀδιάκοπες πρωτοβουλίες ἀπετέλεσαν τό πλαίσιο τῆς συνεχοῦς καί ἐπιπόνου κατά χρέος μερίμνης της.

Ἡ ἄρσις τῶν ἀναθεμάτων μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσεως ἐπί Πατριαρχίας Ἀθηναγόρου τό ἔτος 1965.

Ἡ παγκόσμιος ἀνεπανάληπτος περιοδεία τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, εἰρήνης καί ἐνότητος τοῦ Πατριάρχου Δημητρίου (1987-1991), διά τῆς

ίλαρχος μορφής τοῦ ὁποίου παγκοίνως προεβλήθη ἡ σταυροαναστάσιμος ἐμπειρία τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ πολυμερής καί παγκοσμίως ἐκτιμωμένη ἐπίμονος προσπάθεια τοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου ὡς Προκαθημένου τῆς Μητρός Ἐκκλησίας, πρὸς ἀνάδειξιν, σὺν ἄλλοις, τῆς ἀπὸ ἐτῶν βιουμένης οἰκολογικῆς κρίσεως, ἡ ὁποία ἄνευ ὑπερβολῆς, κατὰ τοὺς πλέον εἰδήμονας διεθνῶς, ἀπειλεῖ πλέον τὴν γῆ μας, δηλαδή τὴν δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ, μέ σταδιακὴ αὐτοκαταστροφή, καθὼς καί

Ἡ ὑπερπεντηκονταετῆς διορθόδοξος προσπάθεια συγκλήσεως Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν ὁποίαν ἐν τέλει ἡξιώθη νὰ συγκαλέσῃ καί νὰ προεδρεύσῃ αὐτῆς, παρά τὴν ἐπὶ σκοπῷ ἀπουσίαν τεσσάρων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὁ δι ὅλου τοῦ Ἀρχιερατικοῦ καί Πατριαρχικοῦ βίου του ὑπὲρ τῆς πραγματώσεώς της μοχθήσας Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, εἶναι ὀλίγες ἀπὸ τίς πλεῖστες ὅσες πρωτοβουλίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἱ ὁποῖες ἀσφαλῶς δέν μποροῦν νὰ ἀριθμηθοῦν εἰς τὸ σύνολόν τους ἐντὸς μιᾶς λίαν συντόμου προσλαλιᾶς.

Παρά ταῦτα, ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, νοιώθω, ὅτι ἀναμένει πολλὰ ἀκόμη ἀπὸ τὴν καθόλου Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Τὴν Ἐκκλησία τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως Χριστοῦ. Καί μάλιστα κατὰ τὸν ἐν ταραχαῖς ἀρξάμενο εἰκοστό πρῶτο αἰῶνα. Τὸν αἰῶνα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως ἔχει ἀναφερθῆ.

Ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὸ ἤδη συμπληρωθέν πρῶτο τέταρτο τοῦ αἰῶνός μας βιώνει καθημερινῶς ὅλο καί περισσότερο τίς συνέπειες τῶν ἐπιθετικῶν μεθόδων πλουτισμοῦ, τῶν πολεμοχαρῶν συμφερόντων καί τῆς συνεχοῦς διευρύνσεως τῆς παγμοσμίου ἀνισότητος πρὸς ζημίαν καί διασάλευσιν τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου. Γι'αὐτό καί διλημματικά ἀντιμετωπίζει τὰ μεγάλα ἐπιτεύγματα τοῦ νῦν καιροῦ, κόστους ἑκατοντάδων δισεκατομμυρίων καί ἀμφιλεγομένης ὁμως ἐπὶ τοῦ παρόντος καθολικῆς ὠφελιμότητος.

Ὁ λόγος περὶ τῶν βιοηθικῶν καί τῶν τεχνολογικῶν κατακτήσεων καί κρίσεων, τῶν παρεμβάσεων ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γενετικοῦ ὕλικου, περὶ τῶν διλημμάτων τῆς γενετικῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης, τοῦ συγκρουσιακῶς ἐξελισσόμενου αὐτοῦ

θαύματος, ἐντός εἰσαγωγικῶν, τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, τήν εὐφυΐα τοῦ ὁποίου ἔχει ἤδη ἐν πολλοῖς ὑπερβῇ κατά τούς πλέον εἰδικούς ἐπιστήμονας παγκοσμίως (Geoffrey Hinton καί John Hopfield, Νόμπελ Φυσικῆς, 2024), οἱ ὅποιοι εὐθαρσῶς ἀναφέρονται καί εἰς τήν ἀπαιτούμενη προσπάθεια μειώσεως τῶν μελλοντικῶν ἐπιπτώσεων τῶν τυχόν ἀνεξελέγκτων δυνατοτήτων καί ἐφαρμογῶν τοῦ συγκεκριμένου ἐπιτεύγματος τῆς σήμερον.

Εἶναι ἀπαραίτητος, λοιπόν, ὁ κεκαθαρμένος καί λυτρωτικός λόγος τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπ'αὐτῶν, πού θά θέτῃ ἀπαράσαλευτα ὅρια ζωῆς, ὅπως ὁ Θεός ἔθεσε ἐπὶ τῶν στοιχείων τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου.

Τό «κεκαθαρμένος λόγος» παραπέμπει εἰς τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, πού τόν ἐβίωσε καί τόν ἐκήρυξε στήν Πόλι τό 379 ἀπό τό Ναῦδριο τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας, αὐθεντικά παρηγορῶν τόν πιστό λαό του, πού ἐδιώκετο ἀπό τούς ἀρειανούς: «Οὔτοι ἔχουσι τούς οἴκους, ἡμεῖς τόν Ἐνοικον· οὔτοι θράσος, ἡμεῖς πίστιν· οὔτοι χρυσόν καί ἄργυρον, ἡμεῖς λόγον κεκαθαρμένον», ἔλεγε (ΘΗΕ, Τόμ. Δ', σελ. 718, Ἀθήνα 1964· ΡΓ 36, λόγος 33, σσ. 213-247 καί ΕΠΕ 2, σσ. 117-119).

Ο Ενοικος τοῦ Ναῦδρίου ἐκείνου καί ὅλων τῶν ἀνά τούς αἰῶνας Ὁρθοδόξων Ναῶν ὅπου γῆς, εἶναι ὁ Ἀληθινός Θεός τῶν Πατέρων μας. Εἶναι ὁ ἀναληφθεὶς εἰς τούς οὐρανοὺς Χριστός, «ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καί δούς παράκλησιν αἰωνίαν καί ἐλπίδα ἀγαθήν ἐν χάριτι» (Β' Θεσ. 2,16).

Εὐχή καί προσδοκία μας εἶναι, ἡ Ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας μέ τόν ἔμπυρο καί ἐμπειρικό λόγο της, αὐτοῦ τοῦ μεγέθους τήν παραμυθία νά προσφέρῃ καί σήμερα εἰς τόν ἄνθρωπο τοῦ διχάζοντος αὐτόν ταραγμένου καιροῦ μας, πού διψᾷ γιά τήν ἐμπειρική ἐπιβεβαίωσι τοῦ λόγου τῆς αἰωνίου ἀγάπης καί ἀληθείας Χριστοῦ. Ἀμήν.

Σᾶς εὐχαριστῶ.